

Jugoslovanska armada osvobodila Tolmin in Kobarid ter se združila z zavezniško anglo-ameriško armado zahodno od Tržiča

Na Hrvaškem je osvobojena Novska in se naša vojska bliža Zagrebu

Vojno poročilo generalštaba Jugoslovanske armade z dne 2. maja:

Po bliskovitem prodoru in hitri zasedbi vsega dela Istre in Slovenskega Primorja so naše čete napredovale v zapadni smeri proti Furlandiji in se dne 1. maja ob 13.50 združile s prednjimi oddelki zavezniških čet ob Soči zahodno od Tržiča.

Z istočasnim napredovanjem so naše čete severozahodno osvobodile Tolmin, Kobarid in več drugih mest ter prodirajo dalje proti Gemoni in Vidmu.

Nadaljujejo se boji za osvobodit-

tev Reke in Pulja, kakor tudi za uničenje tamkajšnjih sovražnikovih sil. V mestu Reki je zavzeto večje število hišnih blokov. Zaplenjeno je bilo veliko vojnega materiala, pa tudi število ujetnikov stalno raste in še ni prešteto. Samo na območju ene naše divizije je bilo uničenih 26 petintridesetonskih tankov, a zaplenjenih je bilo tudi nekaj nepoškodovanih. Sovražnikove izgube so zelo velike. V srditih bojih z omejeno našo divizijo je bilo med mrtveci najdeno 32 trupel sovražnikovih oficirjev.

V Hrvaški so naše čete napredo-

vale proti zahodu in osvobodile Novsko ter večje število drugih mest, med njimi: Veliki Grdževac, Kovačico, Orlovac, Pavlovac, Grbovac, Velike in Male Zdenice, Poješnik, Janjo Aipo, Subotski Grad, Brestačo, Stari Grabovac in Bročice.

V dolini reke Une so naše čete po 4 dnevni težkih bojih osvobodile mesto Bosanski Novi in mestice Doberlin, zelo utrjena sovražnikova oporišča.

Na spodnjem teku Une se vrše boji za uničenje še preostalih sovražnikovih oporišč.

Velike zmage Rdeče armade:

Berlin je zavzet in razbito ter uničeno je več nemških armad

V enem samem dnevu preko 100.000 ujetnikov

Moskva 2. maja. — Maršal Stalin je dne 2. maja izdal tri dnevne zapovedi, s katerimi je razglasil velike uspehe Rdeče armade.

V srditih pouličnih bojih so sovjetske čete dokončno porazile hitlerjevske grupe v Berlinu ter prišle v popolno posest nemške prestolnice, mesta Berlina, ki je bil središče nemškega imperializma in ognjišče hitlerjanskih napadalnih načrtov. Dne 2. maja ob 15. uri je berlinski garnizon, ki je branil mesto, položil orožje in kapituliral. Tu je bilo v istem dnevu ujetih preko 70.000 nemških vojakov in oficirjev. Ujetih je bilo tudi mnogo

hitlerjanskih veljakov in generalov. Dr. Fritsche, vodja tiska je pri zaslišanju izjavil, da sta Hitler in Goebbels z več drugimi prvaki izvršila samomor.

Drugo veliko zmago so dosegle sovjetske čete južnovzhodno od Berlina, kjer so uničile močne dele nemških armad ter v času od 25. aprila do 2. maja ujele preko 120.000 nemških vojakov in oficirjev. Končno je Rdeča armada izvojevala tudi veliko zmago na nemški obali ob Baltičkem morju. Zavzela je Rostock in Warnemünde ter več drugih mest. Obe navedeni mesti sta važni pristanišči in močni pomorski bazi nemške vojne mornarice na Baltičkem morju. V tem predelu je bilo dne 1. maja ujetih 5450 nemških vojakov in oficirjev in zaplenjenih 78 letal ter 178 poljskih topov.

Tudi v zahodnih Karpatih na Češko-slovaškem naglo napredujejo sovjetske čete ter so zavzele večje število krajev. Tu je bilo ujetih preko 5000 nemških vojakov in oficirjev ter zaplenjenih 196 poljskih topov.

V noči od 1. na 2. maja so sovjetski težki bombniki izvršili velik napad na nemško pristanišče Swinemünde, kjer so razdejali ladjedelnico in pristanišče.

Nemška sredozemska vojska je kapitulirala

Angloameriško napredovanje vzhodno od Hamburga in v Avstriji

London 2. maja. — Posebno poročilo zavezniškega Vrhovnega štaba v Sredozemlju javlja, da so nemške suhozemske, pomorske in zračne sile pod poveljstvom generala Witenhofa izjavile feldmaršalu siru Haroldu Aleksandru brezpogojno kapitulacijo. Po pogojih te kapitulacije je prestalo vojskovanje dne 2. maja ob 12 uri. Področje, na katero se ta kapitulacija na-

naša, obsega vso severno Italijo do reke Soče na severovzhodni strani ter pokrajine Voralberg, Tirolsko in Salzburg ter na določene dele Koroške in Štajerske.

Anglo-ameriške oklopne enote so povečale mostišče na reki Labi, vzhodno od Hamburga, ter izvršile predor v severni smeri. Zavzele so Geesthacht in Boizen-

burg ter prekoračile veliko avtomobilsko cesto, ki veže Hamburg z Berlinom.

Anglo-ameriške čete so na mnogih krajih prekoračile avstrijsko mejo ter v več smereh prodirajo v notranjost Avstrije. Bližajo se Innsbrucku, Salzburgu in Linzu. Na enem mestu so oddaljene le še 56 km od italijanske meje.

Strahote taborišča Belzen

Pariški radio je naznanil, da je v taborišču Belzen še 630 Jugoslovancev, med njimi 400 žensk in otrok. Jetniki so doma iz raznih krajev države. Po podatkih v taborišču je umrlo tu okrog 17.000 Jugoslovancev. Imena umrlih niso znana, ker je vodstvo SS čet sežgalo arhiv.

V taborišču se sedaj nahaja še vedno okrog 35.000 oseb, od katerih dnevno umre okrog 800. Prvo pomoč so jim nudili ujeti jugoslovanski vojaki in oficirji, ki so bili osvobojeni iz taborišča v Falinbostelu.

Radi epidemije tifusa nima sedaj nihče dovoljenja za vstop v taborišče. Zdravstveni pogoji se izboljšujejo. Čiščenje taborišča, prevoz in pokopavanje umrlih morajo vršiti člani SS čet, nacistični funkcionarji in njihove družine.

Proslava 1. maja v Beogradu

1. maja je bil ves Beograd v svečanem razpoloženju. Brezštevilne zastave so se vile po ulicah in med našimi trobojkami so plapolale tudi sovjetske, ameriške in angleške zastave.

Že na predvečer 1. maja je s svečanim govorom podpredsednik AVNOJ-a Moša Pijade pripravil Beograd na ta veliki praznik, ki se prvič svobodno praznuje v svobodnem Beogradu. Med drugim je rekel tole:

„Danes pričakujemo 1. maj v popolnoma drugih okoliščinah kot vsa prejšnja leta. Sovjetske čete se bore v Berlinu, zavezniške čete sijajno napredujejo in naša junaška Jugoslovanska armada je v Trstu. V prejšnjem

letu je naš narod ječal podfokupatorjem jarmom, danes pa je že skoro vsa naša domovina osvobodjena. Hitlerjeva ponudba kapitulacije Angliji in Ameriki je še poslednji poskus fašistov, da razbijejo sloglo med zavezniške, med Sovjetsko zvezo na eni in Anglijo ter Ameriko na drugi strani. Toda vse to nič ne pomaga. Vsi zavezniški so složno sklenili, da mora biti nemška sila dokončno uničena. To je zelo važno in to se mora zgoditi, da se ne ponovi nikoli več nemška agresija. Nemška sila mora biti brezpogojno uničena, ker to želijo vsi naši narodi, ki so preživeli toliko strahot pod okrutnim zločinskim okupatorjem. Ta fašistična klika mora biti

Imenovanje naših diplomatov

Beograd, 3. 5. Generalmajor Vladimir Popović je postavljen za našega ambasadorja v Sovjetski zvezi. Naš dosedanji poslanec v Moskvi Stanoje Simić je prestavljen za ambasadorja v Zedinjenih ameriških državah. Dr. Ljubo Leontić je imenovan za ambasadorja v Veliki Britaniji. Božo Ljumović pa je imenovan za izrednega poslanca in pooblaščenega ministra v Poljski.

Osvobojeni ujetniki maršalu Titu

Ujetniki iz taborišča pri Boholtu v Nemčiji, ki so jih osvobodile zavezniške čete, so poslali predsedniku vlade demokratične federativne Jugoslavije in Vrhovnemu poveljniku Jugoslovanske armade maršalu Jugoslavije Titu naslednji telegram: „V trenutku osvoboditve iz fašističnega barbarstva so naše misli posvečene Vam in Vaši zmagoviti armadi. Nestrpno pričakujemo vrnitve v našo drago domovino, da bi mogli čimprej sodelovati v definitivni osvoboditvi in obnovi naše države.“

30 popolnoma nepoškodovanih podmornic so zajele angloamerikanske čete v Bremenu.

popolnoma uničena, ker sicer bo zopet poglaj in se razširil plevel v nemškem narodu. Kot je padel Mussolini v roke Garibaldijevih partizanov, tako bo skoro tudi z našimi domačimi izdajalci Pavelićem, Nedićem, Rupnikom in drugimi.

Vso našo osvobojeno zemljo je že zajel tempo dela. Naši dalavci niso vprašali za delovni čas, delali so čez uro, delali so noč in dan, poglajali so v tek skoro vse tovarne in podjetja v naši državi, uredili so rudnike, prekrbneli deželo s premogom.

Tudi mladina se je dvignila, tudi ona se bori za svoje pravice. Naši borci pa so danes lahko zadovoljni in ponosni zaradi sijajnih zmag, ki so jih izvojevali na vseh frontah, je nadaljeval M. Pijade.

„Sedaj prihajajo na dan novi, socialni problemi. Špekulanti bi še nadalje radi izkoriščali naš narod in s tem ovirali obnovo zemlje. Naš cilj je, da uničimo vse te špekulante in izkoriščevalce naroda.“

Na sam dan 1. maja se je zbrala v središču Beograda ogromna množica, ki je manifestirala 5 ur in 20 minut. Manifestanti so šli v velikih sprevodih od Slavije do Kalimegdana. Prišli so kmetje po 6 ur daleč, da bi se udeležili prvomajske svečanosti. Kmetice so bile v lepih pisanih narodnih nošah. Nekateri sprevodi so imeli s seboj godbo. Končno so se vsi zbrali na trgu na Terazijah. Tam je govorilo več drugih ministrov. Nekaj desetstisoč Beograđanov je burno klicalo maršalu Titu, novi Jugoslaviji in našim zaveznikom. Med manifestanti so bili predstavniki vojske, mladine, pionirjev, sindikalnih organizacij, kmetov, kmetic, žena, beograđskih rejonskih odborov in domov. Z vsem srcem in dušo je dal Beograd duška svojemu navdušenju.

Manifestacije so se popoldne nadaljevale z nešteti mitingi, prosvetnimi priredbami in proslavami.

Železniški promet v Prekmurju se obnavlja

Ko so iz Prekmurja nemški in madžarski okupatorji bežali pred Rdečo armado, so uničevali vse, kar bi nam moglo koristiti. Predvsem nam pričajo o načrtnem uničevanju okupatorja prometne zveze v Prekmurju: ceste, mostovi in železnice.

Komisija, ki je v teh dneh pregledovala železniško progo med Muro in Hodošem, je ugotovila, da je okupator napravil prekmurskemu železniškemu omrežju ogromno škodo. Ugotovljeno je bilo, da je na progi Mura — Hodoš uničenih 13 velikih in malih mostov in sicer tako temeljito, da se niti eden od teh ne da popraviti, temveč se vsi morajo na novo zgraditi. Za novo mostove je les že pripravljen in se bo tudi takoj začelo z graditvijo novih mostov, kakor hitro se odstranijo številne ruševine.

Tudi železniški tiri in kretnice na postajah so bile minirane in uničene. Na vseh postajah med Muro in Hodošem se bo zaenkrat usposobil le po en tir, razen Sobote in Šalovcev, kjer se zgradi po dva, zaradi zamenjave lokomotiv. Tunel med postajo Mačkovci in Stanjnevci ni poškodovan, čeprav je bila pred tunel vržena mina, ki pa je razrušila le progo. Okupator je razen na Hodošu uničil vse črpalke za vodo. Prometne naprave — aparati in signali — so na vseh postajah uničeni ali vsaj poškodovani. Postajna poslopja in skladišča so razmeroma še najmanj trpela.

Z medsebojno pomočjo naših oblasti in vsega ljudstva, z vzajemnim delom bo mogoče premagati vse napore in težave pri obnovitvenem delu prekmurske železnice, in tako bo kmalu prišel dan, ko bo spet prekmurska Gorička zvezana po železnici z Dolinsko.

IZGUBIL SEM denarnico z legitimacijo, slikami, dokumenti in literaturo. Prosim najditelja, da denarnico s papirji odda upravi Novega časa, denar okrog 500.— P pa si obdrži.— Jože Novak, polit. komisar, Šalovci.

Pišejo nam...

MLADINA NA DELU

Dan za dnem čitamo v našem časopisu, kako deluje z veseljem naša mladina po vaseh Prekmurja. Tudi naša Gančka mladina ni na zadnjem mestu, o čemer naj govore številke.

Dan za dnem je na delih čez 100 delavcev — mladine in odraslih in to že več kot teden dni. Za Rdečo armado smo nabrali preko 600 l. mleka, 300 kg. krompirja, 1500 jajc, in razne kuhinjske potrebščine v večji količini. Nabiranje se nadaljuje. Za ruske ranjence se je nabralo 25 kg moke, 110 jajc, 3 kg sladkorja, 2 kg marmelade, 3 kg masti, 100 l. mleka, iz česar so mladenke spekle raznovrstno pecivo in ga odnesle dne 21. t. m. v rusko bolnišnico. Za darilo so se ranjenci pristrčno zahvalili našim dekletom. Nadalje so dekleta uredila poljski vrt in očistile šolo tako, da je pripravljena za pouk, kateri se začne v prihodnjih dneh. Za Drugi kongres so nabrale 2.430 Pengov.

Tudi naših fantov se je 20 prostovoljno javilo v vojsko, samo dva pa sta dala kri za ruske ranjence. Uredili smo grob že pred 4 leti od madžarskih krogel padlega junaka Kovača Štefana. Sedaj pa zbiramo življenske potrebščine za naše jugoslovanske vojake.

Z veseljem delamo za svobodno Slovenijo in novo Jugoslavijo za našo lepšo ter srečnejšo bodočnost.

„BÜDÖS PARTIZAN“

Čeprav je bila za časa madžarske okupacije Prekmurja vedno peta glorijska stanja „vendskega“ poljedeljskega delavca na Madžarskem, vendar, kdor je bil tam, ve, da temu ni bilo tako. Vedno se je poudarjalo, naj smo srečni, ker si lahko služimo vsakdanji kruh v „domovini“, ne kakor v stari Jugoslaviji, ko smo morali hoditi na tuje s trebuhom za kruhom. Če je bila to res sreča, da smo namesto tujih valut pošiljali domov tu in tam kakšne krvavo zaslužene pengö, potem pač ni bilo prijetno to, da smo zaslužili vsaj sezono komaj za bora dva meseca, ves ostali čas zimske dobe pa smo si morali iskati drugje zaslužka, da smo lahko

preživeli sebe in morda še svojo družino. Od zore do mraka smo garali. Za nagrado smo dobivali še „būdös partizan“, saj so videli v nas Slovence-Slovane. Vse preteklo leto smo čuli dan za dnem, da komaj čakamo Rdečo armado, kar smo jim potrdili s petjem naših pesmi. Ne samo enkrat je slišal „g. intez“ „Hej Slovani.“ Dan za dnem so nam grozili z internacijo, posebno če so katerega od naših sodelavcev — zavednega Slovenca — odpeljali v taborišče.

Rešili smo se tega. Ne bomo več sužnji Madžarov! Vrnili smo se k naši materi Jugoslaviji, ki nam zagotavlja lepšo bodočnost. Na domači zemlji si bomo služili vsakdanji kruh za se in za svojo dečo, ki jo bomo vzgojili v dobre državljane naše nove Jugoslavije.

PISMO IZ BOREČE VASI

Tudi mala vas Boreča ne čaka križem rok. Vsi za delo sposobni moški so zaposleni pri javnih delih, mladina in žene pa pomagajo ruskim pionirjem popravljati ceste, ki so jih težki tanki precej razorali. Kar nas je doma, zbiramo zdravila, obveze, avtomobilske dele, municijo itd. Naše mladinke so nabrale za osirotelo dečo 460 P. Za Drugi kongres ZSM imamo nabranih 1300 d. Obžalujemo, da smo tako daleč od Sobote, nas je namreč več, ki bi radi dali kri za ruske ranjence, pa ne moremo do tja. Če bi prišel avto po nas in nas pripeljal nazaj? Slovenskega časopisa so se ljudje silno razveselili. „Zdaj bomo vsaj razumeli, kaj čitamo. Kar neverjetno se nam zdi, da lahko odkrito politiziramo in nam ni treba več skrivati veselja nad uspehi zavezniških armad.“ Tako in podobno govorijo. — Ela Slokar.

V SVOBODI

Prišla je pomlad vesela, cvetoča, prinesla svobodo nam vsem je Prekmurcem, premagan trinog je, več nima moči.

Slovenci prekmurski, sklenimo zdaj vsi, da branili bomo svobodo našo, in čuvali bomo jo sleherni hip, če trinog jo hotel uničiti bi.

Kovač Franc iz G. Lendave.

5 konference v San Francisku

Prvega maja je bila peta plenarna seja Združenih narodov v San Francisku. Predsedoval je angleški zunanji minister Eden. Na seji je bilo sklenjeno, da se takoj odpošljejo povabila za udeležbo na konferenci v San Francisku Ukrajini in Belorusiji.

Privatni nameščenci v Soboti so se organizirali

Včeraj je bilo zborovanje privatnih nameščenecv, ki ga je sklical Krajevni medstrokovni svet Enotnih sindikatov delavcev in nameščenecv. Po referatih o pomenu in nalogah enotnih sindikatov so se vsi navzoči privatni nameščenci včlanili v svojo organizacijo in izvolili tričlanski odbor, ki bo zbral še vse ostale privatne nameščence in jih organiziral. Na zborovanju so referenti zlasti naglašali, da je trenutno najvažnejša naloga vsakega delavca in nameščenca ter sploh vsega prebivalstva, da se podpre fronta nepremagljive Rdeče armade in naše junaške vojske.

ZA TISKOVNI SKLAD

je sprejela uprava nadaljnjih 3.863 pengov in 500 dinarjev. Med drugimi so prispevali kraji: Krajna, G. Lendava, Gorica, Petanci, M. Petrovci, Černelavci. Vsoto 430 P je dobil za kri in jo dal v tiskovni sklad Džuban Evgen iz M. Petrovec.

V eni izmed prejšnjih števil smo odločno povedali, da prispevkov za tiskovni sklad od madžaronov in nemčurjev ne sprejemamo. Zato smo vrnili tedaj 200 P. špekulantu hotelirju Fafliku v Soboti. Vendar nam še in še pošiljajo denar različni vsiljivci, ki bi radi po ceni prišli do poštenega slovenskega imena. Tako sta nam poslala po 100 P. Janez Titan iz Černelavec in dr. Aleksander Rituper zdravnik iz Križevcev. Včeraj smo objavili njuna imena obenem z imeni iskrenih pristavev Osvobodilne fronte, danes pa so nam naši bralci sporočili, da tega nista vredna. Zato jima denar vračamo in ponavljamo, kar smo že rekli Fafliku: vstopnico v naše novo življenje si je treba zaslužiti drugače.

Pozdravljena Primorska!

Pozdravljena Primorska, dežela mojih dolgoletnih sanj!

Ali ni čudno? Sanjamo o neki deželi, dolga leta, skoraj vse življenje, neprestano lebdi pred našimi očmi, vsa ožarjena s soncem, z večno pomladjo, s tistimi znanjimi značilnostmi svoje posebnosti: na Krasu bori, brinje, nekje v dolinah oljke, po rebrih trta in cvetoče breskve, in kaj vem, kaj vse še, mesta, vasi, morje s skalnato obalo in kipeče, že skoraj južnjaško življenje ljudi, sanjamo o vsem tem, vse je tako čudovito živo, poznano nam je, kakor da smo se tam rodili in tam živeli, in vendar... človek prav za prav še ni bil tam. Večno te vznemirja, večno te vabi, a že tako nanese... Nekoč sem se peljal po tej deželi v Italijo, čudno, tja in nazaj ponoči. Razen luči nisem videl ničesar. Samo slutil sem in dalje sanjal. Resničnost pa je zaudarjala iz govorice na postajah in na vlaku: ljudje so govorili slovensko, oblast italijansko. Pa obide človeka nerazpoloženje. Ne proti ljudem, ne proti deželi, vse to ti postane samo še dražje; nerazpoloženje proti nečemu drugemu, v kar nisi uklenjen in proti čemur nisi mogel ničesar ukreniti. Primorsko so napravili za mednarodno vprašanje in jo dali — Italiji. Ampak dežela me ni nikdar razočarala, vem da je še stokrat lepša, kakor sem si jo predstavljal.

Primorske nisem videl. Primorci pa sem srečaval tako rekoč od svoje najzgodnejše mladosti. Moj prvi slovenski učitelj, ki me je tudi pripravil za šole, je bil Primorec. Moj prvi, edini in najzvestejši prijatelj, je bil Primorec, in s

Primorske je bilo dekle, ki sem je v davnih, lepih dijaških letih ljubil. Slednja dva sta danes mrtva, za prvega ne vem, kje je. In zadnji slovenski človek, ki je pred štirimi leti odhajal iz Prekmurja, in sva si v čudnem razpoloženju in zaskrbljenosti negotove bodočnosti stisnila roke, je bil Primorec... Tega sem srečal nedavno tu na osvobojenih tleh. — To niso vsi, vsaj polovica mojih dobrih znancev je bila s Primorskega. Že v prvih gimnazijskih letih sem odkril, da se vsi ukvarjajo z umetnostjo. Najrajši so pisali, pesmi ali prozo, kakor je pač naneslo, ali pa so slikali ali se ukvarjali z glasbo ali pa vsaj peli. In če tudi tega niso počeli, so se tako ali drugače ukvarjali z umetnostjo. Politično so sicer bili razgibani, toda zdi se mi, da niso bili veliki politiki. Prekljali so se ostro, nekoč seveda, toda, se mi zdi, ne velikopotezno. Saj ne sodim. Ampak umetnost, — ta jim je ležala vedno tesno pri srcu. Morda zato, ker tam sije drugačno sonce kakor pri nas? Ali zaradi kraške pokrajine z bori, ali onih drugih pokrajin z oljkami, trto, breskvami? Nemara pa, ker tam žive drugačni, veselejši ljudje?

Saj ne poznam Primorske in ne bi smel pisati o njej. Po statistikah mi je pač znana, po strokovnih spisih, in po političnih člankih. Vse to je še vedno samo navađen okvir brez podobe. Poznam jo tudi po leposlovnih knjigah, po prozi in pesmi, poznam po slikah in celo po glasbi. To je že podoba, a še ne dovršena. Zato ker nobena umetnost ne more nikdar izčrpati bogate, razkošne pokrajine. Poznam tudi ljudi s Primorskega, celo zelo mnogo jih poznam. Tudi to je nekaj, a še vedno ne vse. Zemljo je treba križem prehoditi, stokrat, tisočkrat. Z ljudmi je treba živeti.

Ne sedeti z njimi v gostilni ali celo v kavarni. Živeti z njimi na polju, v gorah, doma pri kaminu, povsod. Povsod in vedno, spomladi in poleti, jeseni in pozimi; ob radosti in bridkosti, najbolj pa še v trpljenosti. Ne samo gledati, tudi trpeti. Tudi darovati. In ko za vse to daruješ celo svoje življenje, takrat postane vse to resnično in najbolj tvoje.

Primorska je naša. Bili so časi, ko smo na Primorsko kdaj pa kdaj šli na izlet, potem pa smo pozabljali nanjo. Primorci so pred nasiljem bežali k nam. Dobili so službe in nato smo pozabljali na nje z njihovo Primorsko vred.

Zdaj se je zgodilo drugače. Na Primorsko niso prihajali slovenski izletniki, slovenski partizani so stopili na primorska tla. Strnili se, da enkrat za vselej povežejo to zemljo z nami ali bolje nas z njo. Tam so prelivali kri, tam so padali. Mnogo je stvari na svetu, ki jih lahko omeniš, premeriš, stehiš ali kakor že in vse to konec koncev lahko plačš z zlatom. Nekateri prodajajo celo tuje dežele in ljudi, so tudi taki, ki prodajajo svojo domovino in svoje ljudi. Prelite krvi ni mogoče zmeriti, na noben način, zemlja jo popije; in daritve človeškega življenja ni mogoče preceniti. Ni jih stvari na svetu, s katerimi bi vse to lahko poplačal. Mnogo krvi in mnogo, zelo mnogo življenj je bilo darovanih za Primorsko. Tudi drugi narodi so trpeli v tej vojni. Slovenski narod ni trpel, slovenski narod je daroval, hote daroval svojo kri in življenja svojih otrok za slednjo ped svoje zemlje. Zato slovenski narod ne prosi miloščine in je noče. Hoče in zahteva samo, kar je tako drago plačal s svojo dragoceno krvjo. Slovenski narod je Primorsko iztrgal iz pohlep-

nih sovražnikovih rok; ne iz pohlepa po zemlji, temveč ker je to njegovo; Primorska je njegova zemlja. Slovenski narod po vsem, kar je storil, ne more biti predmet kupčij in ljudstvo Primorske je samo del slovenskega naroda.

Saj ne gre za južno sonce na Primorskem, ne za bore na Krasu, ne za trto in oljke, za cvetoče breskve. Tudi za kosček morja z obalo ne gre. Nismo ribiški narod, ki bi hodil posedat na obrežje, kjer bi metal trnje in nastavljal mreže ribam, lovil rakovice in sipe. Slovenski narod je prelival svojo kri za svobodo slednjega Slovenca; še več, slovenski narod je prelival z ramo ob rami z drugimi narodi svojo kri za svobodo vsega človeštva.

Primorska je naša; ne zato, da bi hodili tja na izlete, ne zaradi olj in ne vem česa še; zato, ker tam prebiva naš rod. Tudi Trst spada k nam. Ne zaradi prebivalstva. Mi vemo, da je v Trstu italijanska večina. Ampak Trst ni dežela, mesto je, luka. Trst je okno. Ni okna brez hiše; hiša brez okna je temačna. Slovenski narod ne zahteva Italijanov, da bi jih zatiral, da bi se maščeval nad njimi. Slovenski narod je daroval svojo kri posredno za vse človeštvo; in enako svobodo, kakor zahteva zase, želi tudi drugim in jo zahteva zanje.

Primorske s Trstom mi ne moremo zgubiti! Če bo treba, bo slovenski narod za njo daroval še več svoje dragocene krvi, kakor jo je doslej.

Pozdravljena Primorska, dežela našega življenja, dežela naše bodočnosti! Tam so oljke, trta in cvetoče breskve, tam je južno sonce s toplimi vetrovi, tam je morje in tam je lepota doma! Tisočkrat bolj pa pozdravljena, ker tam žive naši ljudje!

Miško Kranjec